

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

príspevok na vedeckú konferenciu
Úrazové poistenie a invalidita

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.

Pracovná skupina výskumu BOZP

IVPR

Bratislava, 10.9.2014

 LABOUR LAW ASSOCIATION
ASOCIÁCIA PRACOVNÉHO PRÁVA

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

- Príspevok je súčasťou VÚ 2341-2013
- *BOZP a rizikové faktory zamestnancov vekovej kategórie 50 + : Uplatnenie starších osôb v pracovnom procese a návrhy opatrení na úrovni vybraných odvetví a podniku.*
- Zdrojom údajov bol štatistický systém NIPu- ISOP (spolupráca s NIP)
- Celoslovenský prieskum medzi zamestnávateľmi a zamestnancami (v skupine 50+)
- Navrhnuté opatrenia pre zlepšenie pracovných podmienok a úrovne BOZP a zároveň zamestnávania zamestnancov 50+

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

- Starší zamestnanci majú svoje špecifiká, ktoré sa týkajú predovšetkým ich veku, funkčnej a pracovnej schopnosti, ich práca sa vyznačuje špecifickými rizikami.
- Aby sa predĺžila možnosť zamestnancov vo vyššom veku zostať na trhu práce a aktívne sa zapájať do pracovného procesu je potrebné prijať systém opatrení, ktoré im to umožnia. Do systému opatrení patrí aj koncept tzv. **aktívneho starnutia** a aspektov tzv. **nových rizík- psychosociálnych rizík** v oblasti BOZP.
- Problematika aktívneho starnutia bola jedným z troch pilierov **Európskeho roku aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami 2012**.
- Potreba zvýšiť mieru zamestnanosti starších zamestnancov bola prenesená do kvantitatívnych cieľov, ktoré sa snažia udržať občanov vo veku 55 – 64 rokov v práci, aby tak zvýšili priemerný vek odchodu z trhu práce.
- Zhodli sa však na tom, že tieto ciele **nie je možné dosiahnuť, pokiaľ nedôjde k značnému zlepšeniu pracovných podmienok**.

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

- Štúdie Európskej agentúry BOZP (EA OSH naznačujú, že hoci u starších zamestnancov je menší výskyt úrazov, ich zranenia sú často závažnejšie s dlhšie trvajúcou liečbou.
- Pošmyknutia, zakopnutia a pády sú najčastejšou príčinou úrazov vo všetkých odvetviach od ťažkej výroby až po kancelársku prácu. Zatiaľ čo mladých zamestnancov sa vyskytuje viac poranení očí a rúk, u starších zamestnancov sa vyskytuje viac zranení chrbta.
- Príčiny:
 - **horšie videnie** alebo zaostrovanie na určité vzdialenosti,
 - obmedzené periférne videnie, vidieť veci nejasnejšie, **zložitejšie vnímanie hĺbky alebo byť citlivejší na silné svetlo.**
 - vyššia pravdepodobnosť iného stavu poškodzujúceho zrak, ako napríklad sivý zákal alebo ochorenia sietnice.
 - Tieto zmeny schopnosti videnia môžu zvýšiť riziko úrazov. **Slabá rovnováha, pomalšie reakčné časy, problémy so zrakom a nedostatočná koncentrácia môžu byť príčinou pádu.**

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

- Ani vekovej kategórie zamestnancov 50+ sa úrazovosť nevyhýba a sú taktiež „štatistickou jednotkou úrazovosti“. Štatistiku pracovnej úrazovosti sleduje a vyhodnocuje vo svojom informačnom systéme Národný inšpektorát práce.(ISOP)
- Podľa údajov ŠÚ SR počet pracujúcich vo vekovej kategórii 50+ predstavuje v priemere 564.280 pracujúcich, čo v priemere za roky 2007 až 2011 predstavuje **23,87 %** z celkového počtu pracujúcich v Slovenskej republike.

Pracovná úrazovosť a starší zamestnanci

- V organizáciách patriacich do pôsobnosti dozoru NIPu bolo v období rokov 2008 až 2012 evidovaných celkom **47.460** registrovaných pracovných úrazov
- Zamestnanci vo vekovej kategórii **50+** v sledovanom období utrpeli celkove **13.161** registrovaných pracovných úrazov (**28 %** z celkového počtu registrovaných pracovných úrazov), čo oproti vekovej kategórii zamestnancov do 30 rokov predstavuje o 1.102 (**3 %**) registrovaných pracovných úrazov viac
- Najdôležitejšími charakteristikami úrazových udalostí sú zdroje a príčiny ich vzniku.
- Zo štatistiky týchto sledovaných údajov vyplýva, že väčšina prípadov (**73 %** registrovaných pracovných úrazov) vekovej skupiny 50+ sa kumulovala do **troch** hlavných zdrojových skupín

Zdrojové príčiny úrazov

Č.	Hlavná zdrojová príčina	Počet	
		50+	do 30
IV.	Pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb	5 213	1 998
V.	Materiál, bremená, predmety	3 041	4 211
III.	Stroje	1 323	1 900

Prehľad zdrojov úrazov

Zdroj (vek 50+)		Pracovné úrazy spolu					
		Úmrtie, úraz- rok					
		2008	2009	2010	2011	2012	Spolu
Dopravné prostriedky	I.	235	209	205	204	194	1 047
Zdvíhadlá a dopravníky, zdvíhacie a dopravné pomôcky	II.	84	69	65	70	58	346
Stroje - hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné	III.	359	259	247	223	235	1 323
Pracovné, príp., cestné dopr. priestory ako zdroje pádov osôb	IV.	1094	1 081	1 075	961	1 002	5 213
Materiál, bremená, predmety	V.	781	578	555	578	549	3 041
Náradie, nástroje, ručné ovládané strojčeky a prístroje	VI.	170	135	138	128	139	710
Priemyselné škodliviny, horúce látky a predmety, oheň a výbušniny	VII	70	59	49	37	35	250
Kotly, nádoby a vedenia (potrubia) pod tlakom	VII I.	3	5	3	3	3	17
Elektrina	IX.	1	4	5	7	6	23
Ľudia, zvieratá a prírodné živly	X.	126	121	120	127	129	623
Iné zdroje	XI.	124	130	119	102	93	568
Spolu		3047	2650	2581	2440	2 443	13 161

Príčiny úrazov

- Najčastejšími **príčinami** vzniku registrovaných pracovných úrazov **vekovej skupiny 50+ za roky 2008 až 2012** boli predovšetkým :
 - **nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu** (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a jestvujúce bežné riziko práce (9 348 prípadov- 71,03 %),
 - **nebezpečné konanie samotných zamestnancov** postihnutých pracovným úrazom -ich nedisciplinovanosť spojená s porušovaním predpisov a pokynov na zaistenie BOZP, s prácou v rozpore s príkazmi riadiacích pracovníkov a pod. (737 prípadov - 5,59 %).
- Príčiny, ktoré sa kumulujú v tejto skupine, spočívajú napr. v **zasahovaní do mechanizmu strojov počas ich chodu za účelom opravy, nastavovania, čistenia alebo inej manipulácie so strojom či zariadením, ďalej zasahovanie či vstupovanie do ohrozeného priestoru strojov či zariadení v činnosti a i.**

Príčiny úrazov

- Sami zamestnanci vekovej skupiny 50+ si v hodnotenom období svojim nebezpečným konaním, spojeným s porušovaním predpisov a pokynov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, zapríčinili **849** registrovaných pracovných úrazov (6,45 %)

Takéto konanie zahŕňa aj **požitie alkoholu** postihnutými zamestnancami. Alkohol zohráva dôležitú príčinu úrazov v tejto vekovej kategórii.

- Zo štruktúry registrovaných pracovných úrazov podľa **mesiaca vzniku úrazu** vyplýva, že najrizikovejšími mesiacmi vekovej skupiny 50+ za roky 2008 až 2012 boli **január** (1 289 prípadov, 9,79 %) a **najrizikovejším dňom** bol **pondelok** (2 570 prípadov, 19,53 % pre vek 50+, 2 369 prípadov, 19,64 % pre vek do 30 rokov).

Príčiny úrazov

- **Z teritoriálneho hľadiska** najviac registrovaných pracovných úrazov v oboch vekových skupinách (50+ a do 30 rokov) bolo za roky 2008 až 2012 registrovaných v **Trenčianskom kraji** (2 086 prípadov, 15,85 % pre vek 50+, 2 142 prípadov, 17,76 % pre vek do 30 rokov).
- Z členenia pracovných úrazov podľa druhu prevažujúcej ekonomickej činnosti zamestnávateľských organizácií zamestnancov, ktorí utrpeli pracovný úraz, vyplýva, že najvyšší podiel týchto úrazov sa koncentroval v týchto odvetvových oddieloch podľa **ŠKEČ**:
 - priemyselná výroba (4 610 prípadov, 35,03 %),
 - poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (1 437 prípadov, 10,92 %),
 - a doprava a skladovanie (1 267 prípadov, 9,62 %).

Zhrnutie

- **Pracovná úrazovosť má dopady aj na zamestnanosť.** Chýbajúci zamestnanci v práci predstavujú zvýšené náklady štátu (najmä Sociálnej poisťovne) na tzv. úrazové dávky a výdavky na zdravotnú starostlivosť, spôsobujú problémy zamestnávateľovi, pretože musí operatívne riešiť organizáciu práce a nahradiť chýbajúcich zamestnancov novými.
- **Pracovná úrazovosť je fenomén, ktorý:**
 - znižuje zamestnanosť,
 - prináša zhoršenie zdravotného stavu zamestnanca,
 - prináša zvýšené finančné náklady a zvyšuje administratívnu náročnosť a náklady na dozor inšpekcie práce a zdravotný dozor.
- **Zvyšuje náklady :**
 - **Zamestnávateľa-** odškodnenie za úraz či chorobu z povolania (fin. náklady na kompenzáciu, náklady na vytvorenie nového pracovného miesta, vyškolenie nového zamestnanca, súdne trovy apod.)
 - **Štátu** - na kompenzáciu v podobe úrazových dávok, náklady na dozor IP, náklady úradov práce, zdravotnú starostlivosť o poškodeného a pod.
 - **Samotného poškodeného zamestnanca-** náklady na zdrav. starostlivosť, ťažkosti s hľadaním nového prac. miesta, sťaženie spoločenského uplatnenia, zníženie životného štandardu...

Ďakujem za pozornosť!

Viac informácií: VÚ 2341/2013, www.ivpr.gov.sk

Kontakt:

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.

Vedúca pracovnej skupiny výskumu BOZP

Miroslava.Kordosova@ivpr.gov.sk